

POMETIMO PRAG!

V času, ki nas loči od tako težko pričakovanega dneva odločitve in plačila, je pri nas kot v hiši, kjer pričakujejo iz dneva v dan drugega gosta, ki je bil zelo dolgo zdoma, nad katerim so že skoraj obupali, pa se sedaj vrača zdrav in zvest svoji domaćini. Vedo, da jim lahko prinese samo dobre novice in veselje, vedo, da so na obisk pripravljene, da ga bo dom lep sprejel, vendar je vse mrzlično. Vestnemu očesu domačih se ne skriva prav nobena malenkost ki bi lahko napravila še bolj praznično, še bolj čisto. In tudi tedaj, ko vse blišči v svetlem in veseljem pričakovanju, je na pragu še prah, katerega je treba pomesti.

Tudi mi smo pripravljene na prihod pravice. Pripravljali smo se vsa dolga leta pričakovanja: ostali smo zvesti svojemu domu, ko so nam ga hoteli napraviti tuje in sovražnega. Zato lahko danes, ko smo prestali 25 let nasilnega potujčevanja in gospodarskega uničevanja, lahko pokažemo, da smo vzdržali nasilje in bedo in da smo še povsod tam, kjer smo bili prvi dan.

Toda svet nima tako mehkega srca, da bi ga ganilo tiho in vztrajno prenašanje trpljenja in krivic. Svet ni videl solza v očeh mater, ko so otroci pisali svoje prve črke v tujem jeziku, ni videl trpljenja mož, katere je tuji gospodar poniževal, ko jim je delil skopo plačilo za pošteno delo; ni videl ječ in brezdomcev. To smo spoznavali, ko so minevala leta, ne da bi se kaj spremenilo.

Šele v novi vojni, tedaj ko je ves slovenski narod doživel to, kar smo mi doživljali že četrto stoletja, smo vsi skupaj spoznali, da ne bo konca naši krivici, če se ji sami ne upremo, da pravice ne dosežemo, če si je sami ne priborimo. Tako so nas učili tisti, ki so stopili na čelo naroda v najtežjih dneh, tako nas je učila Osvobodilna Fronta. Mi smo ji sledili. Ponižanje so zamenjali z orožjem, solze s pripravljenostjo, da damo vse za svojo svobodo. In dali smo ogromno. Dali smo toliko, da nas svet ni samo opazil, temveč, da nas je tudi občudoval.

Danes, ko je čas, da se dobro plačuje in slabo kaznuje, prilagamo k dejstvu, da smo se tu, da se nismo uklonili, še obračun zadnjih let: strašne številke smrti in pogorišč, dokaze, ki so povedali, kaj hočemo prav v času, ko je bila taka odločitev najbolj draga.

Mi se danes ne obračamo na usmiljenje sveta, temveč na njegovo pravičnost pri zaključevanju računov. Zato, ker ne prosjamo, temveč zahtevamo pošteno plačilo, je naš dom pripravljen na sprejem vsakogar, ki prihaja z namenom, da se sam prepriča o jasnosti naših terjatev. Naše pričakovanje pravice je nestrpno, ker je tako dolgo, a je veselo in polno zaupanja, kajti naš dom je pripravljen, da jo lepo sprejme. Vendar je ne smemo pričakovati prekrižanih rok. Povsod se še urivajo smeti, ki kazijo to praznično lice. Doma imamo ljudi, katerim je edini cilj, da poderejo naše delo, da ustvarijo nered in prepir, da umažejo naše čiste račune in svetle dokaze z lažjo.

Ker kdor skuša danes netiti prepir med ljudstvom, kdor danes blati to, kar nam je sveto —

BORIS KRAJGHER:

O internacionalizaciji Trsta in Julijske krajine

V preteklem tednu so prinesli mnogi dnevniki vest o britanski noti, ki zahteva internacionalizacijo ne samo tržaške luke, ampak tudi mesta Trst in celo cele Julijske krajine.

Povedati moramo jasno mnenje o tem predlogu, ki izgleda po poročilih nekaterih listov, radijskih vesti ter vesti »United Pressa«, kot da je v nekaterih krogih resno mišljen.

Ob tem se vprašamo: ali je internacionalizacija pravična rešitev, pravična s stališča demokracije, s stališča priznanja samoodločbe, s stališča nacionalne pravičnosti? Če ni, in mi smo globoko prepričani, da ni, komu je v korist predlagati nepravično rešitev? Komu je v korist gaziti načela samoodločbe, gaziti voljo ljudstva Julijske krajine, gaziti načela nacionalne pravičnosti, svečane izjave Atlantske listine?

Kakšna je pravična rešitev

Mnogokrat smo že dokazovali pravičnost zahteve po priključitvi celotne Julijske krajine k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Ljudstvo Julijske krajine je v dolgoletni borbi mnogokrat jasno manifestiralo svojo odločno voljo po taki rešitvi. Ves teritorij je po svoji ogromni večini slovenski in zato po načelih nacionalne pravičnosti pripada FLRJ Jugoslaviji. Nova Jugoslavija pa je v borbi dokazala, da je zgrajena na načelu enakopravnosti njenih narodov in da ji je vsako nacionalno zatiranje tuje. Nobena nacionalnost, ki tvori na teritoriju FLRJ večje ali manjše nacionalne otoke, v svobodnem nacionalnem življenju ni torej prav nič ogrožena.

Ves teritorij Julijske krajine kompaktno naseljujejo Slovenci in Hrvati. Kljub dolgoletni nasilni, imperialistični, fašistični denacionalizaciji, je še danes cca 9/10 zemlje Julijske krajine v rokah lastnikov, ki so slovanske narodnosti. Po vsej pravici pripada torej ta zemlja Jugoslaviji.

Italijani predstavljajo na tem ozemlju danes sicer po številu močno nacionalnost, po teritoriju pa naseljujejo samo majhen del Julijske krajine. Večinoma so naseljeni samo v mestih, ki predstavljajo samo nacionalne otoke, ki so obkroženi od vseh strani od slovanskega prebivalstva, predvsem od kmetov: Slovencev in Hrvatov.

Kaj naj torej bo razlog, da nekateri krogi v Trstu in istrskih mestih ter razna zunanja ministrstva v zunanjem svetu, predvsem pa nacionalistična, šovinistična, imperialistična reakcija v Italiji noče sprejeti edine pravične, realne in življenja

našo domovino, temu je pač cilj samo to, da naš odtrga od svoje domovine, da odvrne še enkrat pravico od nas. To dela zato, ker ve, da v naši domovini ne bo živ, če ne bo pošteno delal. Prav nič mu ni mar, če je na račun lastnih udobnosti pripravljen žrtvovati bodočnost in svobodo stotisočev. Zato ne dajmo hinavcem in sebičnejšem, da bodo mazali našo čisto hišo. Če jim ni do skupnega doma naj gredo; mi pa pospravimo za njimi smeti in pometimo prag!

spodobne ter demokratične rešitve problema Trsta in Julijske krajine? Kaj naj bo razlog, da nočejo sprejeti rešitve, za katero je ljudstvo Julijske krajine, vsi Hrvati in Slovenci ter večina Italijanov v vojni proti fašizmu in nacističnemu, nemškemu okupatorju, pa tudi že prej toliko žrtvovalo. Kaj naj bo razlog, da so nekateri krogi v zunanjem svetu smatrali za potrebno, da ustavijo normalen razvoj in normalno pot, ki jo je v tej vojni podvzelo ljudstvo Julijske krajine. Kaj naj bo razlog, da so smatrali za potrebno intervencijo tujih zunanjih sil.

Vse to utemeljujejo predvsem z dvema razlogoma: prvič, da je potrebna zunanja intervencija v jugoslovansko-italijanskem sporu zaradi »obrambe italijanstva Trsta«, pred samovoljnostjo slovanskega prebivalstva. Drugič, zaradi nekkih ekonomskih razlogov, češ, da Trst ni samo jugoslovansko, niti ne morda italijansko, ampak, da je splošno srednje in vzhodno evropsko pristanišče.

To so razlogi, s katerimi predvsem opravičujejo intervencijo zunanjih sil in zaradi katerih izhaja v zadnjih časih iz nekaterih krogov zunanjega sveta predlog o kompromisni rešitvi problema v obliki internacionalizacije Trsta ali celo Julijske krajine kot celote. Oglejmo si nekoliko te razloge, ki predstavljajo osnovo kompromisni internacionalistični rešitvi.

„Obramba italijanstva“

Od koga je ograzeno italijanstvo Trsta in istrskih mest?

V FLRJ dobi po jugoslovanskem predlogu Trst najširšo možno avtonomijo, položaj samostojne republike. To pomeni, da dobi svojo vladno v okviru izredno demokratične ustave FLRJ, svojo državno mestno ustavo. To pomeni, da dobi v zvezni ljudski skupščini FLRJ svoje ljudske zastopnike ne samo proporcionalno glede na število prebivalstva, ampak dobi v Domu narodov še svoje posebne zastopnike kot enakopravna republika. Trst torej bo s svojimi cca 262.000 prebivalci imel v Domu narodov enako zastopstvo kot n. pr. republika Srbija s svojimi cca 6.000.000 prebivalci. Torej enako zastopstvo, kot republika, ki ima približno 22 krat več prebivalcev. Dalje to pomeni, da si bo Trst sam gradil in vodil svoj državni aparat: svojo republikansko skupščino, svojo vladno, svoja sodišča, svoj upravni aparat, narodno milico, svoje gospodarstvo, trgovinske, industrijske in finančne institucije, svoje zdravstvene in socialno skrbstvene institucije, svoje šolstvo, univerzo, strokovne šole, gimnazije, nižje šole, ljudske šole itd. To pomeni avtonomno urejevanje kulturnega, znanstvenega, političnega, upravnega, gospodarskega, socialnega življenja, seveda v okviru državne celote in z vso njeno pomočjo. To pomeni, da bo Trst v okviru te državne celote užival vso pomoč v znanje političnih vprašanjih, vprašanjih zunanje trgovine, v vprašanjih državne varnosti itd. Samo v tem okviru more Trst raču-

nati na resnično iskreno zunanjo pomoč, ker jo bo užival v državi, ki je ravno tako, kot Trst sam, zainteresirana v njegovem prosperiranju, njegovem gospodarskem, kulturnem, znanstvenem in političnem razvoju, na utrditvi njegove vloge kot gospodarskega centra in njegove vloge kot kulturnega in političnega mesta med Jugoslavijo in Italijo.

Kje je tukaj ograzeno italijanstvo? V tej obliki je do največje mere zasigurana ljudstvu vsa svoboda, kakor tudi popolna enakopravnost italijanske narodnosti tako v Trstu, kot preko njega tudi v drugih mestih in krajih Julijske krajine z ostalimi narodi Jugoslavije. Trst kot sedma republika daje vso garancijo enakopravnosti italijanskega prebivalstva z ostalimi narodi Jugoslavije tudi v drugih republikah FLRJ.

Ograzena pa je »svoboda« delovanja protiljudskih, protidemokratskih, profašističnih sil. Taka rešitev ogroža svobodo tem silam, ker garantira vso oblast ljudstvu. Te protiljudske sile predstavljajo edini sloj, ki se lahko čuti s tako rešitvijo ograzen in te sile so tudi tiste, ki so iznašale lažljivo in goljufivo geslo o »obrambi italijanstva« Trsta. To so sile, ki se bojijo oblasti ljudstva, ker so se v mnogoletni praksi navadile sedeti ljudstvu na vratu, ga zatirati in izžemati, ga izkoriščati v svoje pridobitniške, sebične namene.

Skupščina Združenih narodov v Londonu

Razpravlja se o Aziji in Srednjem orientu — „Socialna revolucija v Indoneziji“ — Svetovna sindikalna zveza hoče biti zastopana

Zborovanje Združenih narodov postaja z vsakim dnem živahnije; nujna in važna vprašanja se postavljajo in ni dvoma da bo marsikakšna zadeva za to visoko skupščino trd oreh.

Zastopnik Perzije je priglasil vprašanje svoje države, katerega bo v kratkem načel. Delegat sovjetske delegacije Gromyko je to mirno poslušal.

Holandski min. predsednik Schermerhorn je sporočil, da se pripravljajo v Indoneziji velike socialne spremembe, ki se dotikajo že prave socialne revolucije. Omenil je zadevo atomske bombe ter pripomnil, da bodo v kratkem tudi nekatere manjše države že spoznale skrivnost in moč atomske bombe. Kar se tiče zaupne uprave, ki je v načrtu, bo potrebno, da se vedno vpraša za mnenje in zahteve narodov, katere se misli upravljati.

Danski zunanji minister Rasmussen je opozoril na važno nalogo, ki so si jo nadeli Združeni narodi, da bodo uredili položaj milijonov Nemcev, ki so razkropljeni po Evropi, ker bi se lahko zgodilo, da bodo te množice Nemcev lahko huda in neprijetna nevarnost.

Delegat libanonske države se je zahvalil Zvezi narodov za razumevanje s katerim je ista uredila pereče vprašanje vseh arabskih držav, ki bo gotovo uspešno za mir in blagostanje v tem delu sveta. Čeravno ni palestinsko vprašanje na dnevnem redu

Ljudske oblasti se bojijo oni, ki so bili vedno pripravljeni oprijeti se pomoči vsake zunanje sile (Mussolinijevega fašista, Reinerjevega nacista in nekoč avstrijskega valpta) ne da bi jih skrbelo, če s tem izdajajo narod, ne da bi jih pri tem skrbelo »obramba italijanstva«, samo da so mogli zasigurati sebi oblast proti ljudstvu.

V tem je vprašanje obrambe italijanstva. To je ono, kar jih sili, da skušajo najti drugačno rešitev in da skušajo najti vse mogoče lažnjive in goljufive razloge, da bi onemogočili edino možno naravno in pravično rešitev. To je ono, zaradi česar vodijo že ves čas od osvoboditve gonjo za priključitev Trsta in Julijske krajine k Italiji, da bi lahko končno danes postavili proti pravični rešitvi svoj kompromisni predlog o internacionalizaciji. To pomeni obešati na veliki zvon krivično in popolnoma neutemeljeno zahtevo, da lahko potem kličejo na pomoč zunanje sile kot posrednike, ki naj najdejo kompromisno rešitev.

Jasno je, da internacionalizacija kot kompromisna rešitev ne rešuje nobenega nacionalnega problema, ampak ravno zaradi svoje nemoralnosti samo zaostre in podaljšuje borbo ljudstva za pravično rešitev na eni strani in ustvarja na drugi strani pogoje za izkoriščanje problema Julijske krajine s strani protiljudskih reakcionarnih sil za stalno provociranje sporov »nemirov«, razvijanje nacionalne mrznje in ustvarjanje iz Julijske krajine žarišče stalne vojne nevarnosti.

Združenih narodov, so vendar države Arabije pripravljene, da iznesejo svoja mnenja in da bodo dokazali pred svetovno javnostjo, kje ležijo njih težnje.

Pred splošnim odborom Združenih narodov je bil prečitana brzojav italijanskega min. predsednika De Gasperi, kjer so prečitali zahtevo Italije, da bi bila kmalu sprejeta v krog narodov, z ozirom na to, da je skozi 20 mesecev pomagala Zaveznikom. Sovjetski delegat je sprejel to na znanje in dejal, da največ kar se lahko sedaj napravi je to, da se izjavo objavi v poročilu skupščine. Predsednik Spaak in brit. delegat Baker so to vzeli na znanje.

Predložena je bila zahteva od strani Svetovne sindikalne zveze, da bi bila vključena k skupščini Združenih narodov. Ruska delegacija se je skupno s francosko energično zavzela za to, da bi svetovna sindikalna zveza bila sprejeta, predlog, ki ga je po daljši debati predsednik ZN Spaak sprejel ter odločil, da bo pododbor proučil zadevo ter poročal na prihodnji seji.

Med odmori se je razpravljalo o generalnem tajniku ZN, ki naj bi bil po nekaterih Eisenhower. Rusi in nekateri drugi zastopniki so pa stavili gotove pomisleke ter izrazili željo, da bi bilo bolj umestno imenovati kakšno manj znano osebnost, ki ne bi uplivala na prisotne.

Odmevi veličastnega delavskega zborovanja v Trstu

V nedeljo 13. t. m. je delavstvo Trsta napolnilo do zadnjega kotička trg Garibaldi, kjer je eno-dušno manifestiralo za zboljšanje svojega socialnega položaja. Zahtevalo je zaposlitev brezposelnih, takojšno obnovo, nadzorstvo nad cenami in boljšo prehrano za vso deželo. Močna delegacija je bila sprejeta od oblasti ZVU, in ob tej priliki je imel polk. Smuts daljši razgovor z zastopniki delavskih organizacij. Zaenkrat se je ugodilo sledeče:

1. Ustavitev odpustov z dela od 1. januarja do 31. marca.
2. Povojna podpora za brezposelne v znesku 80 lir na dan delavcem, ki so bili stalno ali začasno odpušteni po 1. septembru p. l.
3. Normalna podpora za brezposelne 30 lir na dan vsem upravičencem.
4. Ponoven sprejem delavcev, ki so bili odpušteni po 1. januarju.

Goriška še vedno razpravlja o osnutku ustave

Ljudstvo goriškega okrožja razpravlja še nadalje o osnutku ustave FLRJ ter se živahno udeležuje diskusij v načelu in o posameznih členih. Na sestanke prihajajo kmetje, delavci, duhovniki, mladina in žene.

V Brdih

Dne 3. januarja se je vršilo zborovanje v Kojsem, katerega se je udeležil tudi domači g. župnik. Tovariš predsednik je dobro tolmačil člene ustave ter se dalj časa zamudil pri najvažnejših. Ko se je razpravljalo o ločitvi cerkve od države in šole od cerkve se je oglašil tudi g. župnik, kateri je priznal in potrdil, da je pravilna tista pot, po kateri gredo danes napredni narodi. On sam je razlagal važnost določbe v kateri živimo, pomembnost naše osvobodilne borbe, katere se je skupno z briškim ljudstvom udeležil in se skupno z narodom izpostavljal nevarnostim ter pomagal, kjer je bilo mogoče. V nadaljnjem so zborovalci sprejeli z navdušenjem na znanje člen: »zemljo tistemu, ki jo obdeluje«. Ta člen je posebne važnosti za briške kolone, ki že leta garajo in trpijo pod raznimi grofi in baroni. Naravno je zadonel klic po priključitvi Primorske k domovini FLRJ, ki bo edina rešila vprašanje briških kolonov.

Na Kobariškem

Po vseh vaseh od Borjane do Robedišč se vršijo dnevno sestanki, kjer ljudstvo proučuje osnutek ustave FLRJ. Zivo so se zanimali za člen 19; vsi so si edini v tem, da zemlja pripada tistemu, ki jo obdeluje in da imajo cerkvene ustanove preveč zemljišča ter da je zakon o delni razlititvi teh zemljišč res širokogruden. Ob členu 25 so se zborovalci spomnili, da je prepovedano zlorabljanje cerkve, vere in verskih organizacij v politične namene, kot se to dogaja v Logjeh, kjer ima Marijina družba žena, namesto verskega pouka politična predavanja, ki jih vodi prednica Matilda in ki pravi, da je slovenska zastava s peterokrako zvezdo znak komunizma in da članice, ki so sodelovale z OF ne bodo pokopane v blagoslovljeno zemljo.

V resolucijah čitamo med drugim: »Ustavo FLRJ sprejemamo za svojo, ker je izšla iz ljudstva za ljudstvo«. Nadalje naprošajo tov. podpredsednika Kardelja naj pove zavezniškim znanjem ministrom, da smo se na skrajnih zapadnih meja Julijske krajine borili in krvaveli za novo zvezno ljudsko republiko Jugoslavijo in da so ta tla namočena s krvjo nešteti junakov, ki so se tu borili za skupno zavezniško stvar, za svobodo in demokracijo. Za zahtevano Trst in Primorsko s Slovensko Benečijo v novi Jugoslaviji.

V okolici Gorice

Dne 14. t. m. se je vršil širši sestanek v Podgori pri Gorici, kjer se je živo razpravljalo o osnutku ustave FLRJ. Zbrana

množica med katero je bilo precejšnje število žensk in mnogo italijanskih tovarišev je pazljivo sledila izvajanjem ter se posebno zanimala za objavljene spremembe in dodatke k osnutku ustave.

V debati so tovariši podčrtali najpomembnejše točke osnutka. Ob tej priliki so povdarjali, da je cerkvi zajamčena polna svoboda pri njenem delu. Negle-

de na to, da je slovenski narod pobožen, smatrajo vendar Podgorci, da bo ločitev cerkve od države stvarno in končno dala možnost cerkvi, da se zanima samo za svoja verska vprašanja. Tov. Peter Simoniti je prepričevalno dokazal reakcionarno vlogo protinarodne duhovščine, ki je izrabljala svoj vpliv za čisto reakcionarne in protiljudske namene. Podčrtal je, da je vzgoja mladine važna in vsled tega mora imeti država polno nadzorstvo nad njo. Nadalje je dejal, da ljudstvo spoštuje in bo spoštovalo vsakega duhovnika kot človeka in tudi popravek osnutka ustave govori o tem, da bo država lahko gmotno pomagala verskim družbam.

Vsa zbrana množica si je bila edina v tem, da se reši to vprašanje načelno in pravično.

Zivo so se zanimali sa agrarno reformo, ki je bila v ljudskih republikah Jugoslavije rešena na prav ljudski način. Zato mi Primorci težko pričakujemo priključitev, da bomo tudi mi deležni te reforme. Tovariši so pozdravljali kolonizacijo, ki se izvaja v Vojvodini in kjer je več tisoč družin dobilo svojo zemljo.

„Kaj pa otroci?“

Odgovor češkega novinarja Ivana Herbena gospe Manningovi, članici britanskega parlamenta

Odločitev češkoslovaške vlade, da izseli Nemce iz obmejnih krajev republike, ki so znani pod imenom Sudeti, je povzročila na zapadu razpravljanje in celo val nekakega nezadovoljstva. Popolnoma neobveščeni ali napačno obveščeni politični ljudje na zapadu se še do danes niso mogli znebiti psihoze in miselnosti Münchenske Evrope. Vendar pa ni treba pozabiti, da je še vedno v Londonu bivši poslanec bivše nemške socialno-demokratske stanke v Češkoslovaški, Wenzel Jaksch, ki pod krinko čistega demokrata vodi v Angliji propagando proti Češkoslovaški. V tej psihozi je poslanec Labour Party Stokes nedavno govoril v angleškem parlamentu o izseljevanju Nemcev iz Češkoslovaške kot o pravcatem hudodelstvu nad Nemci, ki jih Čehi baje izseljujejo iz „njihove lastne dežele“. Na to je vzkliknila članica spodnje zbornice Mrs. Manning: „Kaj pa otroci?“

Glavni urednik praškega lista „Svobodné Slovo“ Ivan Herben, ki je bil sam več ko pet let v nemškem koncentracijskem taborišču, je v svojem listu odgovoril gospe Manningovi v obliki pisma. Za naslov je uporabil vzklik Mrs. Manningove: „Kaj pa otroci?“ V tem članku pravi:

Spoštovana gospa! Prav te dni berem v časnikih, da je v Jugoslaviji 78.000 otrok, ki so jim Nemci pobili starše in zdaj žive v bedi in umirajo od lakote. Bojim se, da člani spodnje zbornice niso zasledili te vesti, sicer bi moral angleški parlament najprej razpravljati o tem, kako bi uspešno pomagal tem sirotam, skrb za nemške otroke v češkoslovaških obmejnih krajih pa bi nekoliko odložil kot primer, ki ni hudo nujen. Saj menda ni mogoče primerjati usode zapuščenih jugoslovanskih sirot, ki trpijo zaradi lakote in mraza, z usodo nemških otrok v Češkoslovaški, otrok, ki se jim ne bo zgodilo nič drugega kakor to, da bodo s svojimi starši in ob njihovi skrbi ter pod vodstvom zavezniških oblasti spremenili kraj svojega bivanja.

Toda namesto splošnih razmišljanj bi Vam želel, gospa, navesti dva primera o tem, kakšni so ti sudetsko-nemški otroci, ki se Vam toliko smilijo: pomladi 1939. leta sem živel v glavnem mestu Moravske, ki je staro češko mesto in ki je v njem pred okupacijo živel neznatna nemška manjšina. Po okupaciji se je ta manjšina vedla do Čehov tako neolikano in objestno, da sem v prijateljski družbi pogosto slišal besede, ki jih lahko izrazim s tem stavkom: Ko bomo mi Čehi spet gospodarji v svoji hiši, bomo morali izseliti vse Nemce in njihove otroke!

Kot Masarykov učence in pristaše njegovega humanističnega nauka, sem protestiral proti temu in dokazoval, da nemški otroci niso krivi, da so nedolžni kakor vsi otroci in da ne moremo dovoliti, da bi trpeli otroci za gre-

lika trenutkov, da Vam razložim, kakšni so bili otroci v Nemčiji. Na lastne oči sem videl nekaj, kar v mojem spominu ne bo nikoli obledelo. Bilo je 5. decembra 1940. v mestu Oranienburgu, kjer sem bil zaprt v koncentracijskem taborišču. Od tistega decembrskega dne pa do maja 1945 sem res videl na tisoče človeških trupel, ljudi, ki so umrli od lakote, zaradi mučenja, od mraza itd. Toda najbolj strašen prizor so mi priredili spet nemški otroci. Tedaj smo delali na ulicah mesta Oranienburga in popravljali ceste. Pesek in kamenje za popravilo je dovažala tako imenovana kazenska četa zapornikov. Težko gradivo so vozili na ozkotirni progi, in vsak vagonček je potiskalo kakih 12 moških, prav toliko esesovk s pendreki in motikami pa je tekalo ob njih sem in tja. Zapornike so tepli neprenehoma, od zgodnjega jutra do poznega večera. Tepli so jih, ne da bi kam gledali. Reveži so bili krvavi in pretepeni, onemogli, saj je bil sestavni del kazni tudi polovičen obrok hrane. Ves dan so morali teči, naj je bil vagonček poln ali prazen. Kdor je padel, je bil izgubljen. Javno na ulici je umrl od udarcev. Če je revežu ostalo še kaj življenja, je drugo opravil mraz. Tiste dni je na ulicah Oranienburga ležalo dnevno 15 do 20 trupel. Trupla so čez dan pometal vstran na kupe peska, zvečer pa smo jih morali odnesti v taborišče.

Za ograjo neke vile se je vse popoldne igralo dvoje otrok. Toda kako sta se igrala! Vse popoldne sta gledala čez ograjo in klicala esesmanom: »Še ga daj! Udri ga! Ubij ga!« itd. Ves čas sta otroka vzpodbujala esesmana k novim zverinstvom, ves čas sta

se smejala in se razveselila vsakega novega mrliča. Desetletni deček je neprenehoma klical svojo mater, gledajo skozi okno: »Glej, mama, še en mrlič!« Mati je pogledala skozi okno, se nasmejala otrokoma in rekla, naj se še naprej tako lepo igrata. — Pomislite, spoštovana gospa Manning, da je bil med ubitimi tudi moj prijatelj, doktor filozofije in doktor teologije, ki ni zakrivil ničesar drugega, ko da je vestno oznanjal besedo božjo in ljubezen do bližnjega.

Vaš spoštovani kolega Stokes je imenoval izseljevanje Nemcev iz Češkoslovaške, izseljevanje, ki ga ne izvajamo in ga ne bomo izvajali z nacističnimi metodami, »strašen proces«. Ta vespotošvani angleški politik verjetno ne razume pravega pomena besede »strašen«, kajti, kakšne besede bi šele rabil, če bi bil samo mesec dni živel v okupirani Češkoslovaški ali samo en dan v nemškem koncentracijskem taborišču. (Sicer pa mu lahko postržem, če ga to zares zanima, še z najmanj desetimi strašnimi zgodbami, ki sem jih sam doživel in ki so v njih glavno vlogo igrali nemški otroci.) Toda dovolite mi, spoštovana gospa, da končam z vprašanjem: Ko se je Vaše občutljivo srce razburilo zaradi usode nemških otrok, ali se zavdate, kaj bi za češki narod pomenilo, če Nemcev ne bi izselili iz naše lepe in drage domovine? Menda Vam je, upam, jasno, da bi čez kakih petdeset let i nemški otroci ubijali moje in naše vnuke pri nas, pod našo lastno streho! Bojim se, da bi našim češkim otrokom malo pomagalo, če bi se v angleškem parlamentu tedaj spet našla kakšna spoštovana gospa, ki bi vzkliknila: »Kaj pa otroci?«

DVA SVETOVA

Imamo italijanske reakcionarne časopise, ki se tudi oni ponašajo in kričijo »Morte al fašizmu — libertà ai popoli«. Pokazati hočejo, da so tudi oni proti fašizmu, medtem, ko se jim na vsakem koraku pozna, da se niso še otresli prahu Mussolinijeve šole. Očitajo demokraciji Jugoslaviji, da se vedno zaganja le v Italijo in v Nemčijo, da pusti na miru hrvatske ustaše, Nedičeve četnike in podobne ljudi.

A ti »vodo na svoj mlin politiki« pozabljajo, da je Jugoslavija vedno zahtevala kaznovanje vseh vojnih zločincev, pa naj si bodo to Roatto ali Robotti, Rupnik ali Pavelić in kakor se že ves ta mrčes imenuje.

Jugoslavija je zahtevala povračilo vse ogromne škode, ki so ji okupatorske vojske in oblasti prizadele in to v prvi vrsti Italija. Jugoslavija je jasno postavila tudi svoje zahteve glede državnih mej. A seveda to filofašističnemu časopisju ni po godi. Ti gospodje mislijo, da bodo še nadalje se igrali z ljudskimi množicami, kot je to bila vedno njih navada. Mlada demokratska Jugoslavija že čvrsto obnavlja svoje ruševine in z lastnimi silami stopa iz povojne zmede ter si po pošteno odkriti poti služi priznanje vsega sveta. Italijanski šovinisti in vojnežejni hujskači pa nočejo razumeti, da so v prvi svetovni vojni igrali silno umazano vlogo, pozabljajo da so vodili osvajalno vojno v Afriki, pozabljajo, da so kot verni hlapci Hitlerja vpadli v hrbet svoji latinski sestrji Franciji, pozabljajo tudi, da so vpadli v Slovenijo in s tem na balkanski polotok, da bi tako zaslužili svobodoljubne narode. Pozabljajo, da so ploskali Roatto in Gambari kakor so svoj čas d'Annunziju. Pozabljajo, da so pripravili pot Paveliću, pripravili savoj-skemu princu kraljevski stol v samem Zagrebu kakor so se prej

klanjali avstrijskemu cesarju, Viljemu in papežu, samo, da jim je to prišlo v račun. Se vedno so zaslepljeni, nočejo razumeti, da so vojno izgubili — radi bi se ponašali kot zmagovalci — in da bo treba škodo povrniti, da je prišel dan obračuna. Našo jugoslovansko in svetovno javnost bi hoteli preslepiti ter prikazati, da so oni nedolžna žrtev, da so pravzaprav oni tisti, ki so pomagali ustvariti sedanjo Titovo Jugoslavijo in da so italijanski patriotje pripomogli zavezniškom do zmage. Mi dobro vemo kaj so odlični italijanski patriotje in naši soborci garibaldinci za našo in zavezniško stvar napravili. Za to so jim ti narodi tudi hvaležni.

Danes se govori o neki Wilsonovi črti, ponujajo nam — seveda nam, ki bi naj bili njih manjšina — avtonomijo pod okriljem Italije, to in drugo...

Mi pa nismo pozabili kako smo bili prodani po prvi svetovni vojni, in nismo pozabili, kako je kralj in guverner Petitti di Loretto nam vse obljubil a nato vse pozabil... Še nas žge hrbet več kot petindvajsetletnega suženjstva in ponižanja. Se je topla kri naših padlih tovarišev, ki jih je streljala nacifašistična družina, da je do tega prišlo, obtožujemo vse tiste, ki so se večeraj slavili Mussolinija in Hitlerja in ki danes blatijo ljudsko vlado Jugoslavije, Sovjetsko Rusijo in pridobitve vseh naših zaveznikov.

Revolversko časopisje v Milanu, Benetkah in drugod troši gorostasne laži na škodo Jugoslavije; tukajšnje časopisje, ki nam po eni strani obljublja avtonomijo in cel kup dobrot pa je kričalo in hujskalo zavezniške oblasti ko smo imeli par slovenskih ur v tržaškem radiju, ogreva se celo za komika »Čekelina«, kadar zafrkuje Slovence... Vse jim pride prav, samo, da lahko udarjajo po nas Slovencih. Po

